

וכן הדין לתל המתלקט עשרה טפחים גובה במשך ארבע אמות – הריהו כאבן עגולה (כן פשט רבה לאביי, כפרש"י וריטב"א. ועחז"א קה"י). ויש מפרשים: כמרובעת (ראב"ד, רשב"א).
להלכה תל המתלקט נידון משום דיומד (רמב"ם יז, כח; או"ז). וכן אבן עגולה (ריא"ז).

חיצת קנים, קנה קנה פחות משלשה; פשט רבה לאביי שנידון משום דיומד, כפי ששינונו היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים – נידון משום דיומד. ולפי לשון אחרת פשט לו על קנים המחוברים הרבה בעץ אחד – נידון משום דיומד (אעפ"י שאינו עשוי כדיומד ממש, וצריך ל'רואין').
להלכה, קנים הסמוכים או אילן וחבילה ואבן גדולה – כולם נידונים משום דיומד. ואפילו היה כן בכל ארבע הזוויות (רמב"ם יז, כח).

דף כ

לג. מה הדין באופנים דלהלן?

- א. חצר אחת או שתיים הנכנסות לבין פסי ביראות, האם מותר לטלטל מכאן לכאן?
- ב. יבשו המים בשבת, ובאו המים בשבת.
- ג. העושה כעין פסי ביראות ברשות הרבים.

א. חצר שראשה נכנס לבין הפסים; פשט רבה לאביי שמותר לטלטל מתוכה לבין הפסים ומבין הפסים לתוכה (שהרי אין דיורים בין הפסים שיאסרו על בני החצר). שתי חצרות – אסור. רב הונא אסר אפילו עירבו שתיהן (ע"י פתח שביניהן), גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסים (שהרואים לא ידעו שיש פתח ביניהן וסוברים שמועיל השיתוף בין הפסים כמו במבוי, ואינו כן שהרי אין זה ארוך וצר כמבוי, ומפולש לארבע רוחות). ורבא התיר כשעירבו. ומודה רב הונא שאם נפרצו החצרות זו לזו בקצה פירצה גדולה מותר (כפרש"י. והיינו בנוסף לפתח הראשון שביניהן (ריטב"א). והרי"ד פירש שנפרץ הכותל שביניהן ונעשו אחת), שניכר לכל שרשות אחת היא.

א. יש מי שמפרש מחלוקת האמוראים בשאין פתח בין החצרות, והנידון הוא האם מועיל עירוב דרך הפסים או שמא יש לגזור שמא יתירו מבואות שהפרוץ שבהן מרובה מהעומד כאותם פסים. אבל אם חזרו ועירבו החצרות דרך פתח שביניהן – לדברי הכל מותר (עפ"י הראב"ד, מובא ברשב"א).
ב. הלכה כרבא (או"ז, ריטב"א).

ב. יבשו מים בשבת, פשט רבה: כלום נעשית מחיצה אלא בשביל מים, מים אין כאן – מחיצה אין כאן. משמע בראשונים (עתוס' רשב"א ור"ן) שהדבר תלוי במחלוקת התנאים (צד) במחיצות שנפלו בשבת. והריטב"א כתב שכאן הכל מודים הואיל ואין כאן לא מחיצות ולא דיורין.
חזרו ובאו מים באותה שבת, אמר אביי לרבין: הרי זו מחיצה שנעשתה בשבת ומותרת [שרק מחיצה שנעשתה באיסור במזיד בשבת אמר רב נחמן שאסור לטלטל בתוכה מגזרת חכמים].
כן פרש"י. ויש מדייקים מדבריו שלא התירו אלא כשהיו מים בכניסת שבת ויבשו ושוב באו אבל אם לא היו מתחילה ובאו בתוך השבת – אסור מפני שהשבת גורמת בכניסתה [לרב הונא ורבה ואביי, דלא כרבי יצחק] (עפ"י ר"ן). ובשפת אמת צידד לפרש בעיית הגמרא בבאו מים מתחילה. וכן משמע מלשון הרמב"ם (עפ"י מ"מ; תו"ח) והרי"ד. וכן פסק ריא"ז.

ג. העושה כעין פסי ביראות במקום שאין שם התר 'פסי ביראות', כגון שאין שם באר; מדין תורה רשות היחיד היא והזורק לתוכה מרשות הרבים חייב, אבל אסרו חכמים לטלטל שם.

העמיד הפסים ברשות הרבים והרי הרבים בוקעים שם; רבי יהודה אומר: יסלק הדרך לצדדים, שהילוך הרבים מבטל המחיצה. וחכמים אומרים: אינו צריך. וכן סבר רבי אלעזר (האמורא), שהזורק מרשות הרבים לשם – חייב.

רבי יוחנן (להלן כב.) נקט כרבי יהודה. וכתבו פוסקים שהלכה כחכמים וכרבי אלעזר (עפ"י רמב"ם יז, לג; או"ז).

לד. האם וכיצד מותר להשקות בהמה העומדת ברשות הרבים ומכנסת ראשה לרשות היחיד?

השקאת בהמה העומדת ברשות הרבים וראשה ברשות היחיד; אם אוחו הכלי ואינו אוחו הבהמה, ודאי אסור כאשר אין ראשה ורובה בפנים, (חוששים שמא תעקם ראשה החוצה והוא מוציא הכלי אחריה). ונסתפקו (בלשון השניה) שמא אפילו ראשה ורובה בפנים אסור.

ואם אוחו הכלי ואוחו הבהמה, ודאי מותר כשראשה ורובה בפנים, ונסתפקו (בלשון אחת) שמא אפילו בלאו הכי מותר (ואפשר שכן סובר רב ענן. תוס' כא. ד"ה מה). ומבואר בגמרא שבגמל ודאי צריך שיהא ראשו ורובו בפנים הואיל וצוארו ארוך (רב אחא בר רב הונא). ורבי אלעזר אסר בגמל אפילו רובו בפנים (שאם יתקפנו ויעקם צוארו יגיע לרשות הרבים).

א. הר"ן כתב לפרש שאין מחלוקת בין הלשונות אלא שני הספקות תלויים זה בזה; אם בדנקיט לה צריך ראשה ורובה, בדלא נקיט לה לא מועיל רו"ר, ואם בדלא נקיט מועיל, בדנקיט אין צריך – שלעולם בדלא נקיט גרוע בדרגה אחת מנקיט. ויש אומרים שהלשונות חולקים ביניהם (ע' בראשונים ובמ"מ יז, כט).

להלכה פסק הרמב"ם (שבת יז, כט) שצריך שתהא פרה ראשה ורובה בפנים, ואפילו אינו אוחו מותר (וער"ן בבאור דעתו. גם ברשב"א מבואר שלמסקנא מותר בראשה ורובה בפנים אפילו אינו מחזיקה). וריטב"א (כא. וכן נטה שם בשפ"א) ורי"א"ז פסקו שאם אוחו מותר אפילו אין ראשה ורובה בפנים, מלבד בגמל.

ב. יש אומרים שלבהמה גדולה כגון גמל, צריך שיעור גדול יותר – בכדי ראשו ורובו. ויש אומרים שהשיעור קבוע לעולם בפרה (עריטב"א. וכדעה שניה נקטו הרשב"א הר"ן והמ"מ בדעת הרמב"ם, עפ"י הירושלמי [ובזה מובן מה משמיענו 'אפילו בגמל'. ובשפ"א להלן כא. דקדק ע"כ]. וצריך לדחוק הברייתא שנקטה ראשו ורובו בגמל לאו דוקא אלא בבהמות דעלמא). ולכל הדעות צריך שיעור זה אפילו בגדי קטן (ראשונים עפ"י הירושלמי).

כאשר ראשו אחד של האבוס נמצא בין הפסים או בשאר רשות היחיד, ונמשך ויוצא לרשות הרבים, אעפ"י שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה ודינו כרשות היחיד, לא ימלא הדלי ויוליכנו אליה מעל האבוס (כפרש"י), שמא יצטרך לתקן דבר באבוס ויניח הדלי ברשות הרבים ויבוא לידי חיוב. ויש מפרשים שאפילו אינו יוצא, לא יאחזנו בידו והיא שותה, אפילו ראשה ורובה בפנים והוא מחזיק את הבהמה – שמא יראה צורך לתקן האבוס שבחוק ויצא עם הכלי (עפ"י התוס'). אלא ממלא ושופק המים בכלי והיא שותה מאליה. [ולפי הפירוש הראשון, אם הבהמה שותה בפנים, אפילו רובה בחוק – נותן לה בכלי ואין צריך לשפוך לפניה. כן נקט הרשב"א כא.].